

Wymagania bhp, ppoż. i ochrony środowiska

Obowiązki Wykonawców działających na zlecenie Zamawiającego oraz obowiązki Najemców

§ 1. Zasady ogólne

1. Wykonawca oraz jego podwykonawcy, jak i Najemca, zobowiązani są do prowadzenia działalności (użytkowania przedmiotu najmu) w sposób nienaruszający obowiązujących przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz ochrony środowiska, z uwzględnieniem aspektów energetycznych oraz zgodnie z wymaganiami, instrukcjami i procedurami Zamawiającego.

Wobec Wykonawcy stosowany będzie taryfikator kar wskazany w § 6. za nieprawidłowości spowodowane przez jego podwykonawców. Koszty związane ze wstrzymaniem prac z przyczyn leżących po stronie podwykonawców będą obciążały Wykonawcę.

2. Zamawiający zapewnia Wykonawcy możliwość organizowania i prowadzenia prac zgodnie z przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa przeciwpożarowego oraz ochrony środowiska z uwzględnieniem aspektów energetycznych.
3. Wykonawca oraz jego podwykonawcy wykonujący prace na rzecz Zamawiającego są zobowiązani organizować, przygotowywać oraz prowadzić prace w sposób zapobiegający:
  - a) wypadkom,
  - b) zdarzeniom potencjalnie wypadkowym,
  - c) zagrożeniom,
  - d) chorobom zawodowym,
  - e) pożarom,
  - f) skażeniom środowiska,
  - g) innym zagrożeniom.
4. W przypadku zatrudniania obcokrajowców Wykonawca ma obowiązek zapewnić w miejscu wykonywania prac:
  - a) na stanowisku kierującego zespołem / kierownika robót – osobę mówiącą w języku polskim, a także jeśli to wymagane, posiadającą uprawnienia do prowadzonych przez nią prac,
  - b) tłumaczenie, w celu pełnego zrozumienia przez zatrudnione osoby, instrukcji i procedur oraz innych przekazanych przez Zamawiającego informacji.
5. Inne, specyficzne uregulowania i wymagania wewnętrzne Zamawiającego, których znajomość i stosowanie obowiązuje wszystkie osoby świadczące pracę i usługi na jego rzecz, przekazywane są przez Zamawiającego według potrzeb.
6. Zamawiający będzie dokonywał okresowych, niezapowiedzianych kontroli przestrzegania przepisów i zasad bhp, ppoż. i ochrony środowiska oraz innych wymagań stawianych przez Zamawiającego. W przypadku stwierdzenia nieprzestrzegania wyżej wymienionych wymagań, Zamawiający zastrzega sobie możliwość:
  - a) wstrzymania prac bez odszkodowania,
  - b) niedopuszczenia pracowników Wykonawcy lub jego podwykonawcy do dalszego wykonywania prac bez odszkodowania,
  - c) sporządzenia Karty z kontroli bezpieczeństwa pracy,
  - d) sporządzenia protokołu, na podstawie którego zostaną naliczone kary umowne zgodnie z taryfikatorem kar znajdującym się w § 6. niniejszych Wymagań; w taryfikatorze podane są kwoty kar, których wymierzenie jak i wysokość należy do jednostronnej decyzji Zamawiającego.
7. Wykonawcy, realizujący prace na rzecz Zamawiającego oraz Najemcy, są zobowiązani do właściwego zabezpieczania obiektów, maszyn, narzędzi, urządzeń i sprzętu przed kradzieżą, pożarem lub innym miejscowym zagrożeniem, szczególnie dla wykonujących swoje obowiązki innych pracowników.

8. W przypadku, gdy jednocześnie w tym samym miejscu wykonują prace pracownicy różnych Wykonawców, ich kierownicy mają obowiązek:
    - a) współpracować ze sobą,
    - b) w pierwszym dniu pracy wyznaczyć koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich pracowników wykonujących pracę w tym samym miejscu, a protokół z wyboru koordynatora (z podaniem jego imienia i nazwiska, stanowiska oraz numeru telefonu) przekazać Zamawiającemu; wyznaczenie takiego koordynatora nie zwalnia poszczególnych pracodawców z obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy zatrudnionym przez nich pracownikom,
    - c) ustalić zasady współdziałania uwzględniające sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla zdrowia lub życia pracowników,
    - d) informować Zamawiającego, a także siebie nawzajem oraz pracowników lub ich przedstawicieli o występujących zagrożeniach i działaniach w zakresie zapobiegania zagrożeniom występującym podczas wykonywania przez nich prac.
  9. W razie stwierdzenia szczególnego zagrożenia (np. wyciek gazu, osuwisko ziemne, pożar, uszkodzone będące pod napięciem kable energetyczne, niewybuch itp.) w miejscu prowadzonych prac należy:
    - a) bezwzględnie przerwać wszystkie prace,
    - b) ewakuować niezwłocznie wszystkich pracowników poza strefę zagrożenia,
    - c) zabezpieczyć miejsce niebezpieczne lub grożące wypadkiem przed wejściem w jego obszar pracowników i osób niepowołanych,
    - d) niezwłocznie zawiadomić odpowiednie służby.
- Do dalszych prac można przystąpić po uzyskaniu zgody ze strony odpowiednich służb odpowiedzialnych za prowadzenie akcji ratowniczej.
10. Pracownicy Wykonawcy oraz Najemcy chcący wejść lub wjechać na teren Zamawiającego muszą uzyskać stosowne upoważnienie według zasad obowiązujących u Zamawiającego.
  11. Wwiezienie/wniesienie materiałów, narzędzi, przedmiotów nietrwałych i środków trwałych na teren Zamawiającego musi być realizowane zgodnie z zasadami obowiązującymi u Zamawiającego.
  12. Do wywozu (wyniesienia) materiałów, narzędzi, przedmiotów nietrwałych i trwałych z terenu Zamawiającego, o ile nie stanowią one wyposażenia samochodów specjalnych Wykonawcy/Najemcy, uprawniają przepustki materiałowe chyba, że strony ustalą inaczej.

§ 2. Zasady BHP

1. Gdy Zamawiający jest prowadzącym eksploatację urządzeń energetycznych w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach energetycznych, wszystkie prace przy urządzeniach energetycznych należy wykonywać zgodnie z wymaganiami „Instrukcji organizacji bezpiecznej pracy przy urządzeniach energetycznych” i związanymi z przedmiotowym zakresem regulacjami prawnymi oraz innymi wytycznymi obowiązującymi u Zamawiającego w tym zakresie.
2. Podczas wykonywania prac eksploatacyjnych na urządzeniach energetycznych, budowy nowych urządzeń energetycznych, prowadzenia prac budowlanych, rozbiórkowych i montażowych obowiązują zasady określone przez Zamawiającego w tym zakresie. Powyższe wymagania Zamawiający udostępnia w zależności od rodzaju i zakresu prac prowadzonych przez Wykonawcę.
3. Przed przystąpieniem do wykonywania robót budowlanych Wykonawca jest zobowiązany opracować instrukcję bezpiecznego ich wykonywania (IBWR) i zapoznać z nią pracowników w zakresie wykonywanych przez nich robót. Dla przypadków określonych w ustawie Prawo budowlane, przed rozpoczęciem budowy, Wykonawca sporządza także plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (BIOZ), którego zakres jest zgodny z regulacjami prawnymi oraz uwzględnia zasady postępowania na wypadek skrajnych warunków atmosferycznych. Wyżej wymienione dokumenty (oryginały lub kserokopie) oraz poświadczeniem zapoznania się pracowników z ww. dokumentami powinny być dostępne w miejscu realizacji zlecenia.
4. Warunkiem rozpoczęcia przez Wykonawcę prac jest dostarczenie przez niego Zamawiającemu, wykazu pracowników/podwykonawców, którzy będą realizowali kontrakt, zawierającego ich: imiona i nazwiska oraz oświadczenia stwierdzającego posiadanie przez nich ważnych badań lekarskich i szkoleń okresowych bhp oraz dodatkowych uprawnień (wymaganych przy realizacji zleconych prac), a także bieżące aktualizowanie tego wykazu. Wyżej wymienione dokumenty powinny być dostępne do wglądu na żądanie Zamawiającego w miejscu realizacji zlecenia.

Ponadto pracownicy Wykonawcy oraz jego podwykonawcy winni przedstawić do wglądu na żądanie Zamawiającego oryginały świadectw kwalifikacyjnych z właściwym dla wykonywanych prac zakresem uprawnień oraz upoważnień. Oryginały świadectw kwalifikacji Wykonawcy powinien posiadać przez cały czas realizacji prac, do wglądu w miejscu wykonywania prac.

Na terenie realizacji prac Wykonawca ma obowiązek posiadać również: dokumenty potwierdzające zapoznanie pracowników z IBWR, planem BIOZ (gdy są wymagane prawem), jak również dokumenty potwierdzające przeprowadzenie badań i przeglądów sprzętu wykorzystywanego przy realizacji prac oraz dopuszczenia dozoru technicznego (gdy są wymagane).

5. Do obowiązków Zamawiającego należy (jeśli nie ustalono inaczej w formie pisemnej):
  - a) przed przystąpieniem do pracy pracowników Wykonawcy i jego podwykonawców poinformowanie ich o:
    - zagrożeniach dla zdrowia i życia występujących na obiekcie przy wykonywanych pracach,
    - działaniach ochronnych i zapobiegawczych podejmowanych w celu wyeliminowania lub ograniczenia zagrożeń,
    - pracownikach wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy i wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuowania pracowników,
    - obowiązujących u Zamawiającego wymaganiach bhp, ppoż., ochrony środowiska oraz ochrony obiektu,
    - możliwości przeprowadzenia kontroli i oceny pracy wykonawcy pod kątem bhp;uzyskanie tych informacji pracownicy zobowiązani są potwierdzić pisemnie.
  - b) wydanie polecenia/zezwoleń na pracę,
  - c) pisemne wydanie upoważnienia do wykonywania określonych prac przy urządzeniach energetycznych,
  - d) przygotowanie miejsca/strefy pracy,
  - e) przeprowadzenie wizji lokalnej z przedstawicielem Wykonawcy celem omówienia prac, zagrożeń i sposobów zabezpieczenia bhp, ppoż. i ochrony środowiska; omówienie zagrożeń powinno dotyczyć nie tylko przedstawiciela Wykonawcy, ale także pozostałych jego pracowników; pracownicy powinni być także zapoznani z zasadami bezpiecznego wykonania pracy oraz z obowiązkiem stosowania odpowiednich środków ochrony zbiorowej lub indywidualnej,
  - f) dopuszczenie do pracy, o ile spełnione są do tego warunki; fakt przeprowadzenia wizji lokalnej i dopuszczenia do pracy musi być potwierdzony w stosownym dokumencie,
  - g) odebranie pracy po zlikwidowaniu miejsca pracy, o ile spełnione są do tego warunki,
  - h) skoordynowanie wykonywanych prac z ruchem urządzeń (o ile Zamawiający jest prowadzącym eksploatację urządzeń),
  - i) poinformowanie pracowników Wykonawcy o możliwości poddania ich pracy ocenie pod kątem bhp oraz konsekwencjach tej oceny (jeśli dotyczy).
6. Pojazdy Wykonawcy oraz Najemcy mogą poruszać się po terenie Zamawiającego, za jego zgodą, przestrzegając zasad obowiązujących w tym zakresie w danej lokalizacji.
7. Pracownicy Wykonawcy oraz Najemcy zobowiązani są do przestrzegania zakazu wstępu do obiektów energetycznych oraz oznakowanych stref niebezpiecznych.
Pracownicy Wykonawcy oraz Najemcy zobowiązani są do przestrzegania zakazu wstępu do pomieszczeń i przestrzeni technicznych (tzw. stref / miejsc pracy), do których wejścia nie zostali upoważnieni.
8. Wszystkie prace szczególnie niebezpieczne, w tym prace zakwalifikowane jako szczególnie niebezpieczne przez Zamawiającego, muszą być wykonywane przez co najmniej dwie osoby oraz przy zapewnieniu bezpośredniego nadzoru nad tymi pracami, z zastosowaniem odpowiednich środków zabezpieczających i przeprowadzeniu instruktażu pracowników obejmującego w szczególności:
  - a) imienny podział pracy,
  - b) kolejność wykonywania zadań,
  - c) wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy przy poszczególnych czynnościach.Do wykonywania tego rodzaju prac mogą zostać dopuszczone jedynie osoby, które posiadają wymagane kwalifikacje. Dostęp do miejsc wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych mogą mieć jedynie osoby bezpośrednio biorące udział w ich wykonywaniu po odpowiednim ich poinstruowaniu.
9. W szczególności zabrania się modyfikacji i/lub demontażu obarierowania i podestów oraz otwierania luków i włazów. Prace wymagające takich operacji muszą być wykonywane za zgodą Zamawiającego na podstawie pisemnego polecenia prac oraz z zachowaniem wszelkich procedur przygotowujących miejsce pracy i odbiorem tego miejsca po zakończeniu prac.

10. Pracownicy Wykonawcy są zobowiązani do stosowania środków ochrony indywidualnej odpowiednich do rodzaju wykonywanej pracy, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz według wymagań obowiązujących u Zamawiającego. Kamizelki ostrzegawcze lub odzież robocza Wykonawców/podwykonawców powinny być opatrzone nazwą lub logo firmy.
11. Za dobór środków ochrony indywidualnej i ich stosowanie w miejscu pracy odpowiada Wykonawca.
12. Prace eksploatacyjne przy urządzeniach energetycznych stwarzających możliwość wystąpienia szczególnego zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzkiego oraz prace w komorach ciepłowniczych, studzienkach, kanałach, zbiornikach przeznaczonych do przechowywania środków chemicznych i innych niebezpiecznych przestrzeniach zamkniętych, do których wejście odbywa się przez włazy lub otwory o niewielkich rozmiarach, lub jest w inny sposób utrudnione, mogą być wykonywane tylko na polecenie pisemne wykonania pracy lub zezwolenie pisemne, zgodnie z właściwymi wymaganiami prawnymi. oraz procedurami obowiązującymi u Zamawiającego.
13. Roboty ziemne należy prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami, a przed rozpoczęciem prac ziemnych należy dokonać rozeznania co do rodzaju i przebiegu instalacji podziemnych w uzgodnieniu z osobą sprawującą nadzór nad tymi pracami z ramienia Zamawiającego. Sposób zabezpieczenia prac ziemnych oraz organizację tych prac należy określić w instrukcji bezpiecznego wykonania robót (IBWR).
14. Przedstawiciel Zamawiającego ma prawo do wejścia w strefę pracy Wykonawcy na następujących zasadach:
  - a) wejście w strefę pracy powinno nastąpić za wiedzą kierującego zespołem lub kierownika robót,
  - b) w przypadku zauważenia znacznego przekroczenia zasad bhp lub rażących zaniedbań wejście w strefę pracy, w celu natychmiastowego przerwania pracy, może nastąpić bez wiedzy kierującego zespołem lub kierownika budowy,
  - c) kierujący zespołem Wykonawcy jest zobowiązany poinformować osobę kontrolującą o aktualnych zagrożeniach występujących w strefie pracy,
  - d) na czas przebywania osób postronnych w strefie pracy, kierujący pracownikami zobowiązany jest wstrzymać pracę podległym pracownikom, jeśli jest to konieczne,
  - e) osoba przebywająca w strefie pracy jest zobowiązana do stosowania środków ochrony wymaganych przy wykonywanej pracy.
15. Wykonawca jest zobowiązany do niezwłocznego poinformowania przedstawiciela Zamawiającego, wskazanego w umowie, o każdym wypadku przy pracy, każdym zdarzeniu potencjalnie wypadkowym oraz każdym zagrożeniu, które wystąpiły podczas prac wykonywanych dla Zamawiającego oraz przekazanie wszelkich posiadanych informacji lub danych związanych z taką sytuacją.
16. Zamawiający deklaruje udostępnienie niezbędnych informacji i materiałów oraz udzielenie wszechstronnej pomocy osobom badającym okoliczności i przyczyny wypadku (zgodnie z Kodeksem Pracy).

§ 3. Zasady ppoż.

1. Wykonawca prowadzący prace zlecone przez Zamawiającego oraz Najemcy mają obowiązek przestrzegania przepisów ppoż. i przepisów wewnętrznych w tym zakresie.
2. W obiektach oraz na terenach przyległych do nich zabronione jest wykonywanie czynności, które mogą spowodować pożar, wybuch i ich rozprzestrzenianie się, czy inne miejscowe zagrożenie, utrudnianie prowadzenia ewakuacji oraz działań ratowniczo-gaśniczych.
3. Użytkownikom urządzeń zasilanych energią elektryczną lub gazem palnym zabrania się dokonywania czynności, które mogłyby spowodować zagrożenie pożarowe lub wybuchowe.
4. Wykonawcom oraz Najemcom zabrania się samowolnego (bez zgody Zamawiającego.) dokonywania przeróbek i/lub remontów urządzeń oraz instalacji elektrycznych lub gazowych, budowy dodatkowych punktów odbioru energii elektrycznej lub gazowej.
5. Ponadto zabrania się:
  - a) używania otwartego ognia, palenia tytoniu i stosowania innych czynników mogących zainicjować zapłon materiałów i substancji występujących:
    - w strefie zagrożenia wybuchem,
    - w miejscach występowania materiałów niebezpiecznych pożarowo,
    - w miejscach zakazanych i/lub określonych w instrukcji bezpieczeństwa pożarowego

- b) palenia tytoniu na terenie Zamawiającego poza miejscami przez niego wskazanymi,
  - c) przechowywania na stanowiskach pracy materiałów niebezpiecznych pożarowo w ilości większej niż dobowe zapotrzebowanie lub dobową produkcję, jeżeli przepisy szczegółowe nie stanowią inaczej,
  - d) pozostawianie szmat, trocin itp., nasyconych lub zanieczyszczonych substancjami łatwopalnymi, utleniającymi się lub szkodliwymi dla zdrowia albo wydzielającymi zapachy bez zabezpieczania ich w zamkniętych naczyniach z materiału niepalnego,
  - e) przechowywania odzieży ochronnej i roboczej w miejscach nieprzeznaczonych do tego celu,
  - f) przechowywania materiałów niebezpiecznych pożarowo w sposób umożliwiający powstanie pożaru lub wybuchu w następstwie procesu składowania lub wskutek wzajemnego oddziaływania,
  - g) przechowywania materiałów niebezpiecznych pożarowo w pomieszczeniach na terenie Zamawiającego bez jego pisemnej zgody,
  - h) blokowania dostępu do podręcznego sprzętu gaśniczego oraz punktów uruchamiania instalacji gaśniczych i oddymiających,
  - i) blokowania w jakikolwiek sposób ciągów komunikacyjnych stanowiących drogi ewakuacyjne, wyjść ewakuacyjnych w tym wyjść pionowych i poziomych z tuneli kablowych,
  - j) zabrania się zastawiania ciągów ewakuacyjnych, a także pozostawiania pojazdów i maszyn samojezdnych na drogach wewnętrznych, w pomieszczeniach Zamawiającego oraz tarasowania nimi ciągów komunikacyjnych podczas prowadzenia prac bez wcześniejszego uzgodnienia z osobą nadzorującą prace ze strony Zamawiającego.
6. Prowadzenie prac niebezpiecznych pod względem pożarowym na zlecenie Zamawiającego może się odbywać tylko za wiedzą i zgodą pracownika dozoru/kierownika obiektu Zamawiającego oraz przy przestrzeganiu obowiązujących w tym zakresie przepisów prawnych oraz innych przepisów wewnętrznych lub określonych w instrukcji bezpieczeństwa pożarowego obiektu.
7. Wykonawca prowadzący prace niebezpieczne pod względem pożarowym musi zapewnić stosowny, własny sprzęt przeciwpożarowy, w odpowiedniej ilości, sprawny technicznie z aktualnymi certyfikatami i badaniami homologacyjnymi.

§ 4. Zasady ochrony środowiska

1. Na terenie Zamawiającego oraz na terenie prowadzenia prac Wykonawca/Najemca zobowiązany jest do stosowania zasad ochrony środowiska i przestrzegania obowiązujących w tym zakresie przepisów, m.in. do:
- a) ochrony gleby, wody, powietrza i powierzchni ziemi przez niedopuszczanie do zanieczyszczenia niebezpiecznymi substancjami i/lub mieszaninami chemicznymi np.: olejami, smarami, farbami, lotnymi związkami organicznymi, substancjami zubożającymi warstwę ozonową, niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi. Naruszony stan wody, gleby lub powierzchni ziemi przez Wykonawcę na terenie Zamawiającego zostanie naprawiony po sfinalizowaniu zamówienia na koszt Wykonawcy.
  - b) gromadzenia materiałów przewidzianych do wykonywania prac w miejscach uzgodnionych z Zamawiającym przy zastosowaniu zasad ochrony środowiska, przez czas niezbędny do wykonania zleconych prac.
  - c) usuwania materiałów zbędnych i powstałych odpadów zgodnie z zasadą: wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbioru, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę chyba, że umowa stanowi inaczej. Odpady powstałe w wyniku prowadzonych prac przez Wykonawcę winny być usuwane przez niego z miejsca ich powstawania na bieżąco. Możliwe jest jedynie tymczasowe magazynowanie odpadów w miejscu wyznaczonym przez Zamawiającego. Miejsce to należy zabezpieczyć przed wpływem warunków atmosferycznych, potencjalnym zanieczyszczeniem gleby i oznakować podając rodzaj i kod odpadu. Wykonawca/Najemca odpowiada za wytwarzane przez siebie odpady komunalne i zobowiązany jest do ich segregacji na zasadach obowiązujących na terenie Zamawiającego. Wykonawca zobowiązuje się przedstawić Zamawiającemu przed rozpoczęciem prac, kopie wszelkich decyzji i pozwoleń, niezbędnych do wytwarzania i gospodarowania odpadami.
  - d) oszczędnego korzystania z wody,
  - e) korzystania z instalacji wodno-kanalizacyjnej zgodnie z warunkami umów i uzgodnieniami z Zamawiającym,
  - f) nie używania do celów przemysłowych wody pitnej, bez uzgodnienia z Zamawiającym,
  - g) utrzymywania czystości i porządku na używanym terenie lub obiekcie, włącznie z oczyszczaniem dróg na obiekcie zanieczyszczonych używanym sprzętem,
  - h) używania oryginalnych pojemników od substancji i mieszanin niebezpiecznych z odpowiednimi zabezpieczeniami i oznakowaniem,
  - i) posiadania aktualnych kart charakterystyk substancji/mieszanin niebezpiecznych i przekazywanie ich kopii do Zamawiającego przed wprowadzeniem substancji na jego teren,
  - j) w przypadku niekontrolowanego uwolnienia stosowanych chemikaliów (rozsypania, rozlania) Wykonawca/Najemca zobowiązany jest do zastosowania środków neutralizujących (np. sorbentów) przewidzianych w karcie charakterystyki substancji/mieszaniny i zebrania powstałego odpadu do szczelnego, odpowiednio opisanego

pojemnika. Pojemnik i odpowiedni środek do neutralizacji Wykonawca/Najemca zapewnia we własnym zakresie. Powstały odpad Wykonawca/Najemca przekazuje za pomocą karty przekazania odpadu specjalistycznej firmie posiadającej stosowne zezwolenia.

- k) zapewnienia i stosowania wymaganych w kartach charakterystyk środków ochrony indywidualnej.
2. Niedopuszczalne jest:
- a) zanieczyszczanie stref ochronnych ujęć wody i ich najbliższego otoczenia,
  - b) wycinanie drzew i krzewów na terenie Zamawiającego bez jego wiedzy oraz bez posiadania stosownych decyzji urzędowych,
  - c) działania powodujące niszczenie trawników, zieleni służącej wiązaniu gleby,
  - d) stosowanie urządzeń zawierających substancje emitujące promieniowanie jonizujące bez uzgodnień z właściwymi organami (Państwową Inspekcją Sanitarną, Służbą Ochrony Radiologicznej),
  - e) wprowadzanie do kanalizacji niebezpiecznych substancji i/lub mieszanin chemicznych,
  - f) spalanie odpadów na terenie Zamawiającego,
  - g) pozostawianie niezabezpieczonych lub nieoznakowanych (zgodnie z obowiązującymi przepisami) substancji/mieszanin niebezpiecznych i pojemników po tych substancjach/mieszaninach na obiekcie, w którym wykonywane są zlecone prace,
  - h) stosowanie urządzeń powodujących nadmierną emisję hałasu i wibracje do środowiska,
  - i) wykorzystywania pojemników po produktach spożywczych do przechowywania substancji niebezpiecznych i technologicznych,
  - j) usuwanie wytworzonych odpadów do pojemników będących własnością Zamawiającego, chyba, że umowa stanowi inaczej,
  - k) mieszanie odpadów przemysłowych z odpadami komunalnymi,
  - l) samowolny pobór mediów energetycznych, wodnych i innych bez uprzedniego uzgodnienia z Zamawiającym.
3. Jeśli w wyniku prowadzonej działalności Wykonawca/Najemca spowoduje nadzwyczajne zagrożenie środowiska tj. nastąpi gwałtowne zdarzenie mogące wywołać znaczne zniszczenie środowiska lub stwarzające zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, Wykonawca zobowiązany jest do natychmiastowego zgłoszenia zdarzenia Zamawiającemu.
4. Wykonawca/Najemca ponosi pełną, przewidzianą prawem, odpowiedzialność za skutki naruszania obowiązku ochrony środowiska oraz braku przeciwdziałania dla ograniczenia zagrożeń i jest zobowiązany do usuwania skutków skażenia środowiska na własny koszt.

§ 5. Aspekty energetyczne podczas wykonywania prac

- 1. Wykonawca, działający na zlecenie Zamawiającego oraz Najemca, muszą postępować zgodnie z Polityką Energetyczną Zamawiającego (jeżeli dotyczy).
- 2. Wykonawca/Najemca musi zapobiegać nieuzasadnionemu zużyciu i stratom energii elektrycznej, ciepła i innych mediów energetycznych w tym: wyłączać nieużytkowane urządzenia, zbędne oświetlenie i klimatyzację i dbać o szczelność pomieszczeń i nadzorować wszelkie inne aspekty, mające wpływ na zużycie energii.
- 3. Zamawiający może udostępnić Wykonawcy/Najemcy podłączenie do wewnętrznych instalacji mediów po uprzednim uzgodnieniu. Wykonawca/Najemca we własnym zakresie zaopatruje się w odpowiednie wyposażenie przyłączeniowe zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- 4. Koszty podłączenia i dodatkowych instalacji ponosi Wykonawca/Najemca, chyba że uzgodniono inaczej.

§ 6. Taryfikator kar umownych

- 1. Zamawiający ustala taryfikator kar umownych, wskazany poniżej. Wykonawca będzie zobowiązany do zapłaty kary umownej w wysokości wskazanej w taryfikatorze za każdy przypadek naruszenia lub przewinienia, w ciągu 14 dni od wystawienia przez Zamawiającego noty księgowej. Wysokość kar umownych może być sumowana przez Zamawiającego. Zamawiający zastrzega sobie możliwość naliczenia kar umownych na podstawie dokumentacji zdjęciowej bez konieczności podpisania przez Wykonawcę protokołu z kontroli Wykonawcy.

Wskazane w niniejszym taryfikatorze kary umowne nie wykluczają możliwości pociągnięcia Wykonawcy do odpowiedzialności karnej lub odszkodowawczej na zasadach ogólnych, w tym również za działania lub zaniechania w nim niewymienione.

Lp.	Wykaz niezgodności i spostrzeżeń	Poziom kary 1=1000 zł 2=1500 zł 3=2000 zł
BHP		
1	Niestosowanie wymaganych i odpowiednich do rodzaju wykonywanej pracy środków ochrony indywidualnej	2
2	Przystąpienie do pracy bez wymaganych dokumentów lub z nieważnymi dokumentami takimi jak, polecenie wykonania pracy lub zezwolenie na prowadzenie prac niebezpiecznych pod względem pożarowym	3
3	Prowadzenie prac bez opracowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (BIOZ) lub instrukcji bezpiecznego wykonania robót (IBWR), w przypadku konieczności sporządzenia takich dokumentów, bądź brak zapoznania z nimi pracowników	3
4	Prowadzenie prac niezgodnie z planem bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (BIOZf) lub instrukcją bezpiecznego wykonania robót (IBWR), gdy są opracowane	2
5	Brak aktualnych badań i przeglądów sprzętu wykorzystywanego przy realizacji prac oraz dopuszczenia dozoru technicznego sprzętu (gdy jest wymagane)	3
6	Pozostawienie bez dozoru przyłączonych do sieci urządzeń elektrycznych	1
7	Brak zapewnienia wymaganego nadzoru nad wykonywaniem prac szczególnie niebezpiecznych	3
8	Opuszczenie miejsca pracy przez kierującego zespołem (w ramach prac na polecenie pisemne) bez przerwania pracy i wyprowadzenia pracowników z miejsca wykonywania pracy	3
9	Brak niezwłocznego poinformowania o występujących awariach / zdarzeniu wypadkowym lub zagrożeniu dla zdrowia lub życia ludzkiego, które wystąpiły podczas i w związku z wykonywaniem prac na rzecz Zamawiającego	3
10	Zastawienie dojsć do tablic rozdzielczych, wyłączników, przełączników, urządzeń elektrycznych itp.	1
11	Przechowywanie odzieży ochronnej i roboczej w miejscach nieprzeznaczonych do tego celu	1
12	Przebywanie na terenie obiektu po spożyciu alkoholu, w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających oraz wnoszenie na teren obiektu napojów alkoholowych	3
13	Wchodzenie lub wjeżdżanie do obiektów energetycznych oraz oznakowanych stref niebezpiecznych bez wcześniejszego uzyskania zgody na dostęp do tych miejsc	3
14	Palenie tytoniu poza miejscami do tego wyznaczonymi	1
15	Używanie narzędzi i urządzeń niesprawnych technicznie	2
16	Niestosowanie oświetlenia spełniającego wymagania bezpieczeństwa (dotyczy dodatkowego oświetlenia miejsc/stref pracy)	3
17	Prowadzenie przewodów instalacji elektrycznych, węży gazowych w sposób powodujący lub mogący spowodować ich uszkodzenie, bądź powodujący zagrożenie pożarowe	2
18	Montaż i eksploatacja rusztowań niezgodnie z dokumentacją producenta lub projektem indywidualnym	3
19	Montaż lub demontaż rusztowania przez pracowników nie posiadających wymaganych uprawnień	1
20	Zastosowanie niesprawnych technicznie elementów rusztowania (skorodowanych, z widocznymi pęknięciami lub uszkodzonych mechanicznie)	2
21	Brak wpisu odbioru rusztowania do dziennika budowy/rejestru rusztowań lub brak protokołu odbioru technicznego rusztowania lub aktualnych przeglądów rusztowań lub brak pomiaru jego uziemienia	2
22	Brak daszków ochronnych i osłon z siatek ochronnych w przypadku rusztowania usytuowanego przy drodze lub przejściach dla pieszych	3
23	Brak tablicy informacyjnej na rusztowaniu określającej wykonawcę montażu z imienia i nazwiska, numerem telefonu oraz określającej dopuszczalne obciążenie pomostów i konstrukcji rusztowania	2
24	Brak tablicy informacyjnej przy wjeździe na teren budowy informującej o rodzaju prowadzonych prac	2
25	Brak zastosowania odpowiednich złączy przy łączeniu przewodów spawalniczych	1
26	Pozostawienie włączonych spawarek bez nadzoru	1
27	Nieprawidłowe podłączenie przewodu powrotnego-spawalniczego	1
28	Przystąpienie do prac bez wymaganych uprawnień, upoważnień, aktualnych badań okresowych lub szkoleń bhp/ppoż.	3
29	Brak zgłoszenia pracownika/pracowników przez Wykonawcę do realizacji prac na rzecz Zamawiającego	3
30	Brak zabezpieczenia przy pracy na wysokości	2
31	Niewłaściwe wyгородzenie placu budowy wraz z oznakowaniem lub jego brak	3
32	Niewłaściwe zabezpieczenie miejsca pracy lub strefy pracy	2

33	Brak na terenie budowy prowadzonego na bieżąco dziennika budowy	3
34	Prowadzenie budowy niezgodnie z projektem czasowej organizacji ruchu	2
35	Prowadzenie wykopów przy użyciu sprzętu mechanicznego w miejscach, gdzie dokumentacja projektowa lub decyzje administracyjne wymagają prowadzenia prac ręcznie	2
36	Brak prawidłowego zabezpieczenia ścian wykopów i/lub zejścia / wejścia do wykopu	2
37	Składowanie w strefie naturalnego odłamu gruntu (klina wykopu), jeśli ściany wykopu nie są zabezpieczone: urobku z wykopów / materiałów / wyrobów / urządzeń technicznych	2
38	Składowanie w odległości mniejszej niż 0,6 m od krawędzi wykopu, jeśli ściany wykopu są zabezpieczone: urobku z wykopów / materiałów / wyrobów / urządzeń technicznych	2
39	Niewyznaczenie / niewygradzenie / brak odpowiedniego oznakowania strefy niebezpiecznej przy wykonywaniu robót ziemnych sprzętem zmechanizowanym	2
40	Brak prawidłowego (zgodnego z IBWR i BIOZ) zabezpieczenia przejść, dojść do stanowisk pracy i zabezpieczenia stałych stanowisk pracy przed zagrożeniami związanymi z prowadzonymi pracami	1
41	Niewłaściwe wykonanie ciągów komunikacyjnych (kładki dla pieszych, pomosty przejazdowe), brak właściwego oświetlenia ciągów komunikacyjnych w tym lamp ostrzegawczych	1
42	Blokowanie dróg pożarowych, komunikacyjnych lub wjazdów i wejść do obiektów oraz parkowanie pojazdów w miejscach zabronionych, w szczególności na przejściach dla pieszych	1
43	Niezgodność z ustaleniami w zakresie zapewnienia pracownikom/podwykonawcom zaplecza higieniczno - sanitarnego dla pracowników	1
44	Nieprzestrzegania innych niż ww. przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy	1
PPOŻ.		
45	Używanie otwartego ognia i palenie tytoniu w strefach zagrożonych wybuchem, korzystanie z uszkodzonego lub nieposiadającego aktualnych badań osprzętu elektrycznego oraz elektronarzędzi	3
46	Gromadzenie i przechowywanie materiałów opałowych, tarcicy oraz innych materiałów palnych pod ścianami budynków	1
47	Przechowywanie materiałów palnych w odległości mniejszej niż 0,5 m od linii kablowych o napięciu powyżej 1 kV, przewodów uziemiających oraz przewodów odprowadzających instalacji piorunochronnej oraz czynnych rozdzielnic prądu elektrycznego, przewodów elektrycznych siłowych i gniazd wtykowych siłowych o napięciu powyżej 400 V	1
48	Blokowanie w jakikolwiek sposób ciągów komunikacyjnych stanowiących drogi ewakuacyjne, wyjść ewakuacyjnych w tym wyjść pionowych i poziomych z tuneli kablowych	2
49	Stosowanie dodatkowych urządzeń ogrzewczych bez zgody Zamawiającego	1
50	Przechowywanie w pomieszczeniach wewnątrz budynków lub tymczasowych zapleczach prac (kontenery, pakamery) butli napełnionych gazami palnymi lub innymi gazami sprężonymi o wadze ładunku ponad 11 kg	2
51	Stosowanie na osłony punktów świetlnych materiałów palnych w odległości mniejszej niż 0,05 m od żarówki	1
52	Dokonanie, bez wcześniejszej zgody, samodzielnych przeróbek i remontów urządzeń oraz instalacji gazowych lub elektrycznych, budowanie dodatkowych punktów poboru energii elektrycznej lub gazowej	3
53	Pozostawienie szmat, czyściwa, trocin itp. nasyconych lub zanieczyszczonych substancjami łatwopalnymi, utleniającymi lub szkodliwymi dla zdrowia albo wydzielającymi drażniące zapachy bez zabezpieczenia ich w zamkniętych naczyniach z materiału niepalnego	1
54	Blokowanie dostępu do podręcznego sprzętu gaśniczego, hydrantów oraz punktów uruchamiania instalacji gaśniczych lub oddymiających i przycisków systemów sygnalizacji ppoż.	2
55	Przechowywanie butli z gazami palnymi poza pomieszczeniami przeznaczonymi wyłącznie do tego celu i/lub brak zabezpieczenia tych butli przed przewróceniem	2
56	Używanie butli z gazami technicznymi do wykonywania prac niebezpiecznych pod względem pożarowym bez umieszczenia ich na wózkach jezdnych	2
57	Pozostawienie butli z gazami technicznymi na terenie obiektu Zamawiającego, bez wcześniejszej zgody i ustalenia miejsca ich przechowania	3
58	Transport i przechowywanie butli gazowych niezgodnie z obowiązującymi przepisami	2
59	Brak lub umieszczenie niesprawnego podręcznego sprzętu gaśniczego w miejscu prowadzenia prac niebezpiecznych pod względem pożarowym lub brak ważnego przeglądu sprzętu gaśniczego	2
60	Używanie sprzętu gaśniczego Zamawiającego niezgodnie z jego przeznaczeniem	3
61	Brak ochrony przeciwporażeniowej i/lub pomiarów skuteczności ochrony przeciwporażeniowej dla instalacji / urządzeń / sprzętu roboczego elektrycznego	2
62	Nieprzestrzegania innych niż ww. wymagań i zasad wynikających z uregulowań prawnych dotyczących ochrony przeciwpożarowej	1

OCHRONA ŚRODOWISKA		
63	Zanieczyszczenie gleby i powierzchni ziemi niebezpiecznymi substancjami i/lub mieszaninami chemicznymi (m.in. oleje, smary, farby)	3
64	Gromadzenie materiałów przewidzianych do wykonywania prac i tymczasowe magazynowanie powstałych odpadów w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych	2
65	Demontaż i magazynowanie odpadów zawierających azbest w sposób niezgodny z przepisami	3
66	Zanieczyszczanie stref ochronnych ujęć wody i ich najbliższego otoczenia	3
67	Wycinanie drzew i krzewów bez wcześniejszego uzyskania zgody właściciela terenu / zezwolenia ze strony właściwego organu administracyjnego	3
68	Brak zabezpieczenia nieprzeznaczonych do wycinki drzew i krzewów w pasie frontu robót i zaplecza budowy	2
69	Wykonywanie czynności powodujących niszczenie trawników, zieleni służącej wiązaniu gleby	2
70	Wprowadzenie do kanalizacji obiektu niebezpiecznych substancji i/lub mieszanin chemicznych	3
71	Spalanie jakichkolwiek odpadów podczas realizacji prac na rzecz Zamawiającego.	3
72	Pozostawienie nie zabezpieczonych niebezpiecznych substancji i/lub mieszanin chemicznych, pojemników z takimi substancjami/mieszaninami i pojemników po tych substancjach/mieszaninach	3
73	Przechowywanie niebezpiecznych substancji i/lub mieszanin chemicznych, w pomieszczeniach do tego nieprzeznaczonych bez pisemnej zgody zamawiającego	3
74	Używanie niebezpiecznych substancji i/lub mieszanin chemicznych, bez ważnych kart charakterystyk	3
75	Używanie nieoryginalnych pojemników do przechowywania niebezpiecznych substancji i/lub mieszanin chemicznych, mieszanie odpadów przemysłowych z komunalnymi	2
OGÓLNE		
76	Wejście na teren obiektu lub do pomieszczeń technicznych i poruszanie się po nim bez upoważnienia	1
77	Wjazd na teren obiektu bez zezwolenia (o ile takowe jest wymagane)	1
78	Brak systemu identyfikacji osób i sprzętu	1
79	Wykonywanie prac na rzecz Zamawiającego przez pracowników Wykonawcy lub jego podwykonawców, którzy nie posiadają wymaganych szkoleń	2
80	Niestosowanie się kierujących pojazdami do oznakowania dróg na terenie Zamawiającego i wyznaczonych tras przejazdu	2
81	Nieprzestrzeganie na terenie Zamawiającego maksymalnej, ustalonych prędkości ruchu dla pojazdów	2
82	Nieposiadanie stosownych uprawnień przez osoby kierujące, obsługujące pojazdy samochodowe, maszyny robocze, urządzenia transportu bliskiego (UTB)	3
83	Pozostawienia pojazdów na terenie obiektów produkcyjnych Zamawiającego	2
84	Pozostawienie bez nadzoru pojazdów/maszyn/urządzeń z włączonym silnikiem lub z kluczykami w stacyjce	2
85	Brak natychmiastowego usuwania wszelkich zanieczyszczeń powstałych poza terenem budowy (np. na jezdni za pomocą zmiataarki)	2
86	Nieprzestrzeganie innych niż ww. przepisów o ruchu drogowym na terenie Zamawiającego	1

- Zamawiający zastrzega sobie możliwość dochodzenia odszkodowania w wysokości przekraczającej wysokość kary umownej na zasadach ogólnych, jeżeli, w wyniku wykonywania prac przez Wykonawcę lub jego podwykonawców, Zamawiający poniesie szkodę przekraczającą ich wysokość.